

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
креативного менеджменту і дизайну
Протокол № 11 від 26.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

КУЛЬТУРА ВОЛОНТЕРСТВА

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	Всі
Спеціальність	Всі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Всі

Статус дисципліни

вибіркова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Розробник програми:
к. е. н., доцент

Ольга МАЙСТРЕНКО

Завідувач кафедри
креативного менеджменту і
дизайну,
д. е. н., проф.

Тетяна БЛИЗНЮК

**Харків
2025**

ВСТУП

Сучасний навчальний процес у вищих навчальних закладах пред'являє високі вимоги здобувачів, поєднуючи інтенсивне академічне навантаження, самотійну роботу. Ця множинність ролей і обов'язків стає потужним джерелом хронічного стресу, що може призводити до емоційного вигорання, зниження академічної успішності та погіршення психічного і фізичного здоров'я.

У сучасному суспільстві волонтерство є потужним чинником соціальних змін, розвитку громадянського суспільства та особистісного зростання. Воно сприяє розв'язанню соціальних, екологічних, культурних проблем, об'єднує людей та будує довіру. Формування культури волонтерства — це не лише про окремі акти доброчинності, але й про створення стабільного, усвідомленого середовища, де волонтерська діяльність є ціннісною нормою, поважається та ефективно організується. Цей курс покликаний дати системні знання та практичні інструменти кожному, хто бажає стати частиною цієї зміни.

Метою викладання дисципліни «Культура волонтерства» є формування у здобувачів курсу цілісне розуміння феномена волонтерства, розвинути практичні навички для ефективної та безпечної волонтерської діяльності та сприяти розвитку особистісних якостей, необхідних для участі у громадському житті.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- розкрити сутність, історію, принципи та види волонтерської діяльності.;
- розвинути вміння ефективно спілкуватися, працювати в команді, вирішувати конфлікти та управляти власним часом і ресурсами;
- навчити основам безпеки під час волонтерської діяльності, написанню проектних заявок та взаємодії з благодійними організаціями;
- сприяти формуванню відповідального, емпатійного та активного громадянського ставлення.

Об'єктом вивчення дисципліни є волонтерська діяльність як соціальний інститут і суспільне явище.

Предметом навчальної дисципліни є система ціннісних орієнтацій, соціальних норм, практичних компетентностей та мотиваційних механізмів, що складають основу культури волонтерства на індивідуальному, груповому та суспільному рівнях.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
Усвідомлення сутності волонтерства, його соціального, культурного та гуманістичного значення	Здатність до критичного аналізу суспільних процесів, розуміння ролі волонтерства у розвитку громадянського суспільства та соціальної згуртованості
Уміння планувати та організовувати волонтерські заходи, враховуючи потреби громади	Здатність застосовувати знання з менеджменту, комунікацій та соціальної роботи для ефективного управління волонтерськими проєктами
Навички комунікації та співпраці у волонтерських командах	Здатність до ефективної взаємодії, командної роботи, лідерства та конструктивного вирішення конфліктів
Здатність оцінювати соціальний ефект волонтерських програм	Уміння аналізувати результати соціальних ініціатив, визначати їх вплив на громаду та формувати пропозиції щодо вдосконалення діяльності
Розуміння етичних норм та принципів волонтерської діяльності	Здатність діяти відповідально, дотримуватись етичних, правових та культурних стандартів у волонтерській практиці
Формування особистої мотивації до волонтерської діяльності	Здатність до самоосвіти, саморозвитку та усвідомлення власної громадянської позиції через участь у волонтерських ініціативах

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи та цінності волонтерства

Тема 1. Волонтерство: суть, історія та культурні аспекти. Сутність та визначення волонтерства: чим волонтерство відрізняється від благодійності, що таке просоціальна поведінка. Історичний екскурс: релігійні витоки, традиції взаємопомог, розвиток організованого волонтерства в Україні та світі. Культурні моделі волонтерства: порівняльний аналіз (український, європейський, американський контексти). Правове поле: основи Закону України «Про волонтерську діяльність», права та обов'язки волонтера. Мотиваційний профіль волонтера: альтруїзм та егоїзм, соціальна відповідальність, самореалізація, кар'єрні цілі.

Тема 2. Етичні норми та стандарти волонтерської діяльності. Етичний

кодекс волонтера: повага, толерантність, несудження, конфіденційність. Принцип «Не нашкоди»: як уникнути непрямих негативних наслідків своєї діяльності. Встановлення здорових кордонів: у стосунках з бенефіціарами (тими, кому допомагаємо), колегами, координаторами. Етика спілкування: робота з уразливими групами, мова і термінологія, що не дискримінує. Складові етичної дилеми: розбір реальних ситуацій (наприклад, прохання про грошову допомогу, особиста прив'язаність, втручання в особистий простір).

Змістовий модуль 2. Практичні інструменти та інновації у волонтерстві

Тема 3. Організація волонтерських ініціатив: Від ідеї до реалізації. Від ідеї до проекту: формулювання проблеми, цілей та завдань. Основи проектного менеджменту для волонтерів: проста логічна матриця (що? навіщо? як? коли?). Планування ресурсів: людські, матеріальні, фінансові (фандрайзинг, краудфандинг). Командоутворення та розподіл ролей у волонтерському проекті. Реалізація, моніторинг та оцінка результатів: «що пройшло добре, а що можна покращити?».

Тема 4. Інновації у волонтерстві. Цифрові інструменти: онлайн-платформи для координації (Trello, Asana, Google Workspace), віртуальне волонтерство. Соціальні медіа як інструмент: стратегії просування ініціатив, створення контенту, робота з хештегами. Краудфандинг та краудсорсинг: залучення ресурсів та знань від широкої громадськості. Гейміфікація у волонтерстві: як застосувати ігрові механіки для мотивації та залучення. Волонтерство та соціальне підприємництво: як зробити соціальний проект стійким.

Тема 5. Побудова волонтерської спільноти: Стратегії залучення та підтримки. Стратегії залучення нових волонтерів. Ефективна система адаптації (онбординг) Система мотивації та підтримки Комунікація та управління спільнотою Запобігання вигоранню волонтерів.

Перелік практичних занять /завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Перелік практичних занять

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Визначити особисті мотиви для зайняття волонтерством Навчитися вирішувати складні етичні ситуації
Тема 2.	Дослідити ринок волонтерських пропозицій у своєму місті/країні
Тема 3.	Бюджетування волонтерського заходу
Тема 4.	Створити 10 принципів етичної поведінки волонтера. Розробити памятку "Як діяти у складних етичних ситуаціях". Провести взаємооцінку кодексів у групі
Тема 5.	Створити профіль волонтера на одній з онлайн-платформ Розробити контент-план для соціальних мереж проєкту Провести міні-онлайн кампанію (3 дні)

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 – 3	Соціологічне дослідження мотивації волонтерів. Розробити анкету для дослідження мотивації. Провести опитування серед 20-30 волонтерів. Проаналізувати результати. Сформулювати висновки та рекомендації
Тема 1 -4	Порівняльний аналіз волонтерських культур різних країн. Обрати 2-3 країни для порівняння. Дослідити особливості волонтерської діяльності. Виявити культурні фактори впливу. Запропонувати рекомендації для України
Тема 1 -5	Розробка навчального курсу для волонтерів. Розробити програму тренінгу для новачків-волонтерів. Підготувати навчальні матеріали. Розробити систему оцінювання ефективності

Кількість годин лекційних, та практичних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція-візуалізація (Тема 1-2, 4-5), проблемна лекція (Тема 3).

Наочні (демонстрація (Тема 1-5)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 5)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти залік – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового заліку. Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час заліку – 100 балів. Мінімальна сума, за якою залік вважається складеним – 60 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: компетентісно-орієнтоване завдання за темами (50 балів), модульні контрольні роботи (30 балів), експрес-тести (20 балів).

Семестровий контроль: Залік

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Рекомендована література

Основна

1. Теорія управління [Електронний ресурс] : навчальний посібник / І.А. Грузіна, І.О. Кінас, І.М. Перерва [та ін.]; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. — Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. — 137 с. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27798>
2. Психологія [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. М. Лугова, І. В. Литовченко, С. М. Голубєв, Г. В. Білоконенко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (3,85 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 298 с. : іл. - Загол. з титул. екрану. - Бібліогр.: с. 289-295. Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26057>

Додаткова

2. Mazorenko O. V. Event projects financing tools / O. V. Mazorenko // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали міжнар. науково-практ. конф., 18-19 бер. 2019 р. — Х.: ФОП Панов А.М., 2019. — С. 235-237. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21662>
3. Стандарт з управління проектами та настанова до зводу знань з управління проектами (настанова РМВОК®): 7-е видання. — Project Management Institute, 2021. — 370 с.
4. Піддубна Л. І., Дудник М. М. Особливості проектного менеджменту в ІТ-компаніях / Л. І. Піддубна, М. М. Дудник. // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали XV міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 13 лист. 2020 р. : тези допов. — Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2020.— С. 269–272. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24941>
5. Mazorenko O. V. Event projects financing tools / O. V. Mazorenko // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали міжнар. науково-практ. конф., 18-19 бер. 2019 р. — Х.: ФОП Панов А.М., 2019. — С. 235–237. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21662>
6. Maistrenko Olga. Directions of social partnership: international experience. Економіка та суспільство. 2021. № 27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/427> DOI: 10.32782/2524-0072/2021-27-15

Інформаційні ресурси

7. Sirko V. S. Volunteering during war in Ukraine: rights and guarantees // Правове забезпечення адміністративної реформи: Південноукраїнський правничий часопис. URL: <http://sulj.oduvs.od.ua/archive/2023/2/20> .
8. Сайт Волонтер і сучасність: дозвілля в електронному світі <https://vipsoft.blob.core.windows.net/contest/b467754ea10594222318caa1dc2ed8ee.pdf>